

TIJD VAN MONNIKEN EN RIDDERS

Trefwoorden: christendom, Franken, Friezen, Germanen, Utrecht.

Sint-Catharinakathedraal
In deze Utrechtse kerk staat de reliekschrijn van Willibrord. Daarin zitten botjes van zijn skelet.

WILLIBRORD

(± 658 - 739)

Zo'n 1300 jaar geleden geloofden de Friezen nog in de Germaanse goden. Missionarissen kwamen naar onze streken om deze 'heidenen' tot het christendom te bekeren.

Wat wilde Willibrord worden?

Willibrord werd geboren in Engeland. Toen hij 7 was, deed zijn vader hem in een klooster. Het kloosterleven bestond uit *ora et labora* ('bid en werk'). Later verhuisde Willibrord naar een klooster in Ierland. Ierse monniken stonden bekend als missionarissen. Een *missionaris* is een prediker die probeert om mensen in andere landen tot het christendom te bekeren. Ook Willibrord wilde missionaris worden. Hij wilde de Friezen gaan bekeren.

Friesland was erg groot

Het rijk van de Friezen was veel groter dan onze provincie Friesland. Het besloeg ons hele kustgebied plus wat nu Midden-Nederland is. De Friese koning heette **RADBOD**. Zijn rijk grensde in het zuiden aan het rijk van de **FRANKEN**. Utrecht en de nabijgelegen handelsplaats **DORESTAD** lagen in het grensgebied. Soms waren deze plaatsen van de Friezen, soms van de Franken.

De Franken willen meer

De Franken waren erg machtig. Hun rijk besloeg een flink stuk van wat nu Frankrijk, België, Luxemburg, Duitsland en Nederland is. En ze wilden hun rijk nóg groter maken.

De Franken waren christenen. Ze werkten samen met de katholieke kerk. Maastricht, dat in het rijk van de Franken lag, was een bisschopsstad. Ze hadden ook al eens een kerkje gebouwd in Utrecht, maar de Friezen hadden dat vernield.

Willibrord zoekt hulp

De Franken hadden wel een koning, maar hun echte machthebber was de *hofmeier*. Willibrord ging eerst naar de hofmeier — **PEPIJN DE TWEDE** heette hij — en vroeg hem om toestemming en om hulp. Vervolgens reisde hij naar de paus in Rome. De paus gaf hem relieken* en boeken mee en wijdde hem tot bisschop, zodat Willibrord in Friesland kerken en priesters mocht wijden (later zou de paus hem tot aartsbisschop van het Friese volk wijden). Rijke Franken schonken hem landerijen en andere bezittingen.

Willibrords missie

In 695 versloeg Pepijn bij Dorestad het leger van koning Radboud. De Franken hadden nu weer gebied op de Friezen heroverd. Willibrord kreeg de opdracht om de Friezen te bekeren die in de veroverde gebieden woonden. Pepijn wees Utrecht aan als bisschopszetel. Willibrord en zijn medebroeders bouwden het vernielde kerkje van Utrecht weer op en bouwden er ook een nieuwe kerk.

Radboud blijft 'heiden'

Eerst probeerde Willibrord om koning Radboud te bekeren. Maar dat lukte niet. Meer succes had hij bij de Friezen die woonden in het Hollands-Zeeuwse kustgebied. Hij stichtte er kerkjes. Er wordt gezegd dat Willibrord op Walcheren een heidens heiligdom vernielde. Dat klinkt nogal gevaarlijk, maar je moet weten dat hij Frankische soldaten bij zich had.

De moord op Bonifatius.
(afbeelding uit de 10e eeuw)

754: Bonifatius bij Dokkum vermoord

Toen Willibrord stierf, waren de Friezen nog lang niet allemaal bekeerd. Zijn missie werd voortgezet door zijn landgenoot **BONIFATIUS**. Die werd in 754 bij de Friese plaats Dokkum door rovers vermoord.

Karel de Grote heeft de Friezen gewapenderhand bekeerd. In Friesland werden veel kloosters gesticht. De kloosterlingen hielden zich bezig met dijkenbouw en landaanwinning: *ora et labora*.

* *Relieken* zijn overblijfselen van heiligen (bijv. stukjes bot of kleding). Ze werden bewaard in kostbare kistjes (relikschrijnen). Men geloofde dat relieken een wonderbaarlijke kracht hadden.

VRAGEN & OPDRACHTEN

Je hebt nodig: een atlas en misschien een woordenboek.

1. Zet in chronologische volgorde

Karel de Grote, Floris de Vijfde (1254-1296), Willibrord.

2. Wanneer leefde Willibrord?

- ± 700 jaar geleden   ± 1300 jaar geleden
 ± 900 jaar geleden   ± 1500 jaar geleden

3. Een gezegend leven

Hoe oud is Willibrord ongeveer geworden?

- 50 jaar   60 jaar   70 jaar   80 jaar

4. Willibrord en Bonifatius waren ...

- Angelsaksen (Engelsen)   Franken   Friezen

5. TOPO

Bij Utrecht lag een belangrijke handelsplaats.

a. Hoe heette deze plaats?

b. Het Friese rijk was veel groter dan onze provincie Friesland. Het liep helemaal door tot aan het Zwin. Waar ligt het Zwin en wat is het?

6. De missie van Willibrord

Hoe zou je Willibrords missie omschrijven?

- De missie van een gedreven monnik.
 De uitvoering van een opdracht van de paus.
 Spierballenpolitiek van de Franken.
 Een combinatie van de eerste drie antwoorden.

7. TOPODETECTIVE

Dit standbeeld van Willibrord staat in een Nederlandse stad. Welke stad zal dit zijn?

a. Den Bosch   Den Haag   Utrecht   Zwolle

b. Waarom staat het standbeeld juist daar?

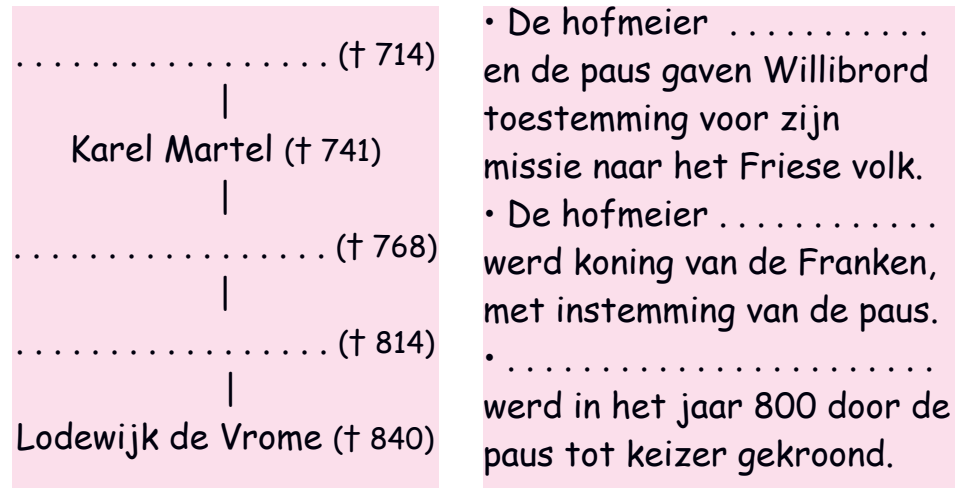
8. de TAALMAKERIJ

De volgende woorden horen bij de katholieke kerk: *aartsbisschop, bisschop, missionaris, paus, priester*. Zet ze bij de juiste betekenis.

1. .... hoofd van de rooms-katholieke kerk (woont in Rome)
2. .... geestelijke die iemand tot priester mag wijden en aan het hoofd staat van een bisdom
3. .... bisschop die de baas is van andere bisschoppen
4. .... geestelijke die door een bisschop is gewijd en die de mis opdraagt
5. .... geestelijke die het christendom predikt (verkondigt) in niet-christelijke landen

9. Frankische leiders

Karel de Grote was de achterkleinzoon van Pepijn de Tweede. *Vul in:* Karel de Grote, Pepijn II, Pepijn III. Elke naam in beide kolommen 1x gebruiken.

10. Willibrord en de bekering van het Friese volk

Schrijf 5 punten op die je wilt onthouden.

- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

Heiligschennis op Helgoland

Een geleerde monnik schrijft dat Willibrord op de terugweg van een missiereis naar Denemarken op Helgoland belandde. Dat is een eilandje voor de Duitse kust. Voor de Denen en de Friezen was het een heilig eiland. Het was gewijd aan de Germaanse god Fosite. Ook het vee en de waterbron op het eiland waren heilig. De Helgolanders durfden het vee niet aan te raken. En als ze water uit de bron haalden, durfden ze niks te zeggen. Maar Willibrord trok zich er niks van aan: hij doopte zijn bekeerlingen in de waterbron en liet een aantal heilige dieren slachten als voedsel voor zijn reisgezellen! De Helgolanders dachten dat de volgelingen van Willibrord nu wel snel dood zouden gaan of anders wel gek zouden worden!

Toen koning Radboud hoorde wat Willibrord gedaan had, werd hij woedend. Hij liet het hele gezelschap gevangennemen. De koning wierp drie dagen lang drie keer per dag het lot. Wie door het lot werd aangewezen, zou worden gedood. Dat lot trof maar een van Willibrords reisgezellen. Als door een wonder gingen de anderen vrijuit.

11.extra Missionarispraktijken

Missionarissen 'ontheiligden' de heilige plaatsen van de Germanen. Hoe zou Bonifatius een eikenboom hebben ontheiligd die aan de Germaanse god Donar was gewijd?

- .....
- .....

12.extra Heilige koeien

(Weetvragen. Of zoek 't op!)
In de kadertekst 'Heiligschennis op Helgoland' staat dat het vee op Helgoland als heilig werd beschouwd.

- a. In India zijn koeien heilig. Ze sjokken er onbekommerd door de straten. In de meeste deelstaten van India is het verboden om koeien te slachten.
In welke godsdienst zijn koeien heilig?
O boeddhisme O hindoeïsme O islam
- b. Als Nederlanders het over 'onze heilige koe' hebben, welk ding bedoelen ze dan?
.....

Willibrord
missionaris in het Friese rijk

